

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 17 marca 2023 r.

Pozycja 48

POSTANOWIENIE z dnia 20 września 2022 r. Sygn. akt Ts 10/22

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Stanisław Piotrowicz,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.J. o zbadanie zgodności:

- 1) art. 1025 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.) z art. 64 ust. 2 oraz art. 64 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) art. 1028 § 2 ustawy – Kodeks postępowania cywilnego w zakresie zdania drugiego „w postępowaniu tym Sąd nie rozpoznaje sporu co do istnienia prawa objętego planem podziału”, z art. 45 ust. 1 oraz art. 45 ust. 1 w związku z art. 64 ust. 2 Konstytucji;
- 3) art. 50 § 3 ustawy – Kodeks postępowania cywilnego z art. 45 ust. 1 Konstytucji;
- 4) art. 44 ust. 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393) w zakresie, w jakim „przyjmuje się, że stanowi on delegację do stosowania w toku wskazanego w nim postępowania przepisów Ustawy Kodeks Postępowania Cywilnego (Dz. U. z 1964 r. Nr 43, poz. 296) oraz Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 167, poz. 1398)”, z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1 w związku z art. 7; art. 79 ust. 1 w związku z art. 7 Konstytucji;
- 5) art. 117 § 2 ustawy – Kodeks postępowania cywilnego w zakresie, w jakim „przyjmuje się, że stanowi on delegację do stosowania w toku wskazanego w nim postępowania przepisów oraz Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 167, poz. 1398)”, z art. 45 ust. 1 oraz art. 45 ust. 1 w związku z art. 7 Konstytucji;
- 6) art. 398²³ § 3 ustawy – Kodeks postępowania cywilnego w zakresie zwrotu „jako sąd drugiej instancji”, z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2; art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji; art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 10 stycznia 2022 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, wystąpił z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia na tle następującego stanu faktycznego.

Skarżący wszczął postępowanie egzekucyjne, w toku którego złożył zarzuty wobec podziału środków uzyskanych z egzekucji. Postanowieniem z 17 września 2018 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy w P. zatwierdził plan podziału sporządzony przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym P. Na rozstrzygnięcie to skarżący złożył zażalenie, które zostało oddalone postanowieniem Sądu Okręgowego w P. z 25 kwietnia 2019 r. (sygn. akt [...]). Następnie postanowieniem Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w M. (dalej: postanowienie komornika) z 8 kwietnia 2021 r. (sygn. akt [...] i [...]) umorzono prowadzone postępowanie egzekucyjne wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji.

Z wnioskiem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu celem sporządzenia skargi konstytucyjnej skarżący wystąpił 27 maja 2019 r. Został on oddalony postanowieniem referendarza sądowego w Sądzie Rejonowym w T. z 5 lutego 2020 r. (sygn. akt [...]). Na powyższe rozstrzygnięcie skarżący złożył skargę, jednak Sąd Rejonowy w T. postanowieniem z 21 października 2021 r. (sygn. akt [...]) utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie.

Prezes Trybunału Konstytucyjnego zarządzeniem z 20 kwietnia 2022 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 2 maja 2022 r.) wezwał skarżącego do usunięcia braków formalnych skargi przez podanie, czy od wskazanych w skardze konstytucyjnej ostatecznych orzeczeń został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia (wraz z czterema kopiami) oraz doręczenie odpisów lub kopii poświadczonych za zgodność z oryginałem załączników złożonych wraz ze skargą konstytucyjną (z wyjątkiem pełnomocnictwa, potwierdzenia wykonania przelewu, zażalenia, wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, skargi na postanowienie referendarza sądowego, pism procesowych skarżącego) pod rygorem ujemnych skutków procesowych.

Pismem z 9 maja 2022 r. (data nadania) skarżący ustosunkował się do powyższego wezwania.

Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 13 lipca 2022 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 25 lipca 2022 r.) skarżący, na podstawie art. 61 ust. 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, ze zm.), został wezwany do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez: 1) wyjaśnienie, których orzeczeń wskazanych jako ostateczne dotyczą kwestionowane przepisy i podniesione zarzuty; 2) podanie, czy skarżący wniósł zwyczajny środek zaskarżenia od postanowienia Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w M. z 8 kwietnia 2021 r.; 3) udokumentowanie daty doręczenia skarżącemu postanowienia Sądu Okręgowego w P. z 25 kwietnia 2019 r. (sygn. akt [...]) przez doręczenie poświadczonej koperty wraz z monitoringiem przesyłki Poczty Polskiej lub potwierdzenia odbioru przesyłki; 4) sprecyzowanie przedmiotu skargi konstytucyjnej przez wyjaśnienie, czy skarżący kwestionuje art. 398²³ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.; dalej: k.p.c.) w całości (tj. § 1, 2 i 3), czy tylko § 3 zdanie pierwsze tego przepisu w zakresie zwrotu „jako sąd drugiej instancji”; 5) doprecyzowanie uzasadnienia złożonej skargi przez powołanie argumentów lub dowodów na poparcie podniesionych w *petitum* skargi zarzutów oraz wskazanie, jakie wolności lub prawa skarżącego – i w jaki sposób – wyrażone w: a) art. 64 ust. 2, art. 64 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zostały naruszone przez zakwestionowany w skardze art. 1025 § 1 k.p.c., b) art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 64 ust. 2 Konstytucji, zostały naruszone przez zakwestionowany w skardze art. 1028 § 2 k.p.c.,

c) art. 45 ust. 1 Konstytucji, zostały naruszone przez zakwestionowany w skardze art. 50 § 3 k.p.c., d) art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 7, art. 79 ust. 1 w związku z art. 7 Konstytucji, zostały naruszone przez zakwestionowany w skardze art. 44 ust. 2 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, e) w art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 7 Konstytucji, zostały naruszone przez zakwestionowany w skardze art. 117 § 2 k.p.c., f) art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1, art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji, zostały naruszone przez zakwestionowany w skardze art. 398²³ k.p.c.; pod rygorem wydania postanowienia o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

Skarżący odniósł się do zarządzenia w piśmie z 1 sierpnia 2022 r. (data nadania), ale nie usunął wszystkich braków formalnych skargi. Stwierdził, że zakwestionowana regulacja narusza jego prawo do sądowej ochrony własności poprzez ustalenie kolejności dochodzenia wierzytelności, w szczególności w wyniku nadania roszczeniom hipotecznym, które wszak nie wymagają potwierdzenia tytułem wykonawczym, pierwszeństwa przed innymi należnościami (art. 64 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji). Dodatkowo wskazał na nieuzasadnione dopuszczenie do orzekania w postępowaniach wpadkowych osób objętych wnioskiem o wyłączenie, co narusza prawo skarżącego do uzyskania niebudzącego zastrzeżeń orzeczenia (art. 45 ust. 1 Konstytucji). W dalszej części skargi podniósł, że wniosek o wyznaczenie pełnomocnika z urzędu w celu sporządzenia skargi konstytucyjnej nie powinien podlegać żadnej kontroli, ponieważ brak jest dopuszczającej taką kontrolę regulacji, zatem przyjęcie odmiennego wniosku narusza jego prawo do postępowania przed sądem w granicach określonych ustawą i na jej podstawie (art. 45 ust. 1 Konstytucji). Jako ostatni zarzut skarżący podważył prawidłowość zastąpienia postępowania dwuinstancyjnego formą postępowania dwuetapowego w tej samej instancji sądu i dopuszczenie do orzekania urzędników sądowych – referendarzy, co jego zdaniem godzi w prawo do sprawiedliwego procesu (art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2 Konstytucji).

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem rozstrzygnięcia merytorycznego. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań lub jest oczywiście bezzasadna.

2. Po przeprowadzeniu rozpoznania wstępnego przedmiotowej skargi Trybunał Konstytucyjny ustalił, że nie spełnia ona warunków dopuszczenia do rozpoznania merytorycznego z uwagi na nieusunięcie braków formalnych wymienionych w zarządzeniu sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 13 lipca 2022 r., co skutkowało niewykazaniem wyczerpania drogi prawnej.

3. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji jednym z podstawowych wymagań dopuszczalności merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej jest to, by była ona wniesiona po wydaniu ostatecznego orzeczenia o wolnościach, prawach lub obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji na podstawie przepisu, który został zakwestionowany w skardze. Dlatego w regulacjach u.o.t.p.TK wskazujących przesłanki, jakie powinna spełniać skarga konstytucyjna, przewidziano obowiązek udokumentowania wyczerpania drogi prawnej, o której mowa w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK (art. 53 ust. 2 pkt 2 u.o.t.p.TK).

4. W związku z powyższym oraz mając na uwadze, że skarga zawierała liczne braki formalne, zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 13 lipca 2022 r. – na podstawie art. 61 ust. 3 u.o.t.p.TK – skarżący został wezwany m.in.: do poinformowania, czy od wskazanego w skardze konstytucyjnej ostatecznego orzeczenia – postanowienia komornika sądowego – został wniesiony zwyczajny środek zaskarżenia, celem wykazania wyczerpania drogi prawnej. Z uwagi na fakt, że skarżący wskazał w złożonej skardze dwa orzeczenia ostateczne, dodatkowo został zobowiązany do wyjaśnienia, których orzeczeń wskazanych jako ostateczne dotyczą kwestionowane przepisy i podniesione zarzuty.

4.1. W piśmie procesowym z 1 sierpnia 2022 r. skarżący odniósł się do zarządzenia. Poinformował, że zaskarżone przepisy zostały użyte w toku postępowania egzekucyjnego zakończonego postanowieniami komornika z 8 kwietnia 2021 r. o sygn. akt [...] oraz sygn. akt [...], zaś wydane w toku postępowania egzekucyjnego postanowienia sądu mają jedynie charakter wypadkowy i nie kończą wszczętego postępowania. Stwierdził również, że nie wniósł od wskazanych orzeczeń nadzwyczajnego środka zaskarżenia, ponieważ nie przysługuje on stronie w postępowaniu egzekucyjnym.

4.2. W związku z powyższym Trybunał stwierdził, że skarżący nie usunął braków skargi w zakresie określonym w pkt 2 zarządzenia sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 13 lipca 2022 r. Podkreślić należy, że zgodnie z treścią art. 767 § 1 k.p.c. na czynności komornika przysługuje skarga do sądu rejonowego. Skarżący był prawidłowo pouczony o przysługującym mu prawie do złożenia skargi na te czynności. Trybunał zwraca więc uwagę, że oświadczenie skarżącego o niezłożeniu nadzwyczajnego środka zaskarżenia nie wypełnia wezwania Trybunału w kwestii złożenia zwyczajnego środka zaskarżenia. Zasadnicze znaczenie dla formalnej oceny rozpoznawanej skargi konstytucyjnej ma to, że skarżący zrezygnował z wniesienia skargi na postanowienia komornika sądowego o umorzeniu postępowania, które wskazuje jako orzeczenia ostateczne. Zaniechanie to należy ocenić jako niespełnienie przesłanki wynikającej z art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK.

5. W związku z tym Trybunał jedynie na marginesie wskazuje także na inne uchybienia skargi, które nie pozwalają na poddanie jej kontroli merytorycznej. W szczególności zaskarżone w skardze konstytucyjnej przepisy powinny być podstawą prawną ostatecznego orzeczenia wydanego przez sąd lub organ administracji publicznej w indywidualnej sprawie skarżącego. Pismem z 1 sierpnia 2022 r. skarżący doprecyzował, że w niniejszej sprawie orzeczeniem ostatecznym są postanowienia komornika sądowego, zaś postanowienia sądu mają charakter wypadkowy i nie są orzeczeniami kończącymi postępowanie. Wskazane zaś postanowienia komornika nie mają przymiotu ostateczności, ponieważ nie zostały zaskarżone.

6. Zgodnie z art. 61 ust. 3 u.o.t.p.TK, jeżeli skarga nie spełnia wymagań przewidzianych w ustawie a usunięcie braków jest możliwe, wyznaczony do rozpoznania wstępnego sędziego Trybunału wydaje zarządzenie, w którym wzywa do ich usunięcia w terminie siedmiu dni. Trybunał stwierdził, że skarżący był prawidłowo wezwany do usunięcia braków na etapie kontroli przeprowadzonej przez sędziego Trybunału Konstytucyjnego, ale nie usunął wszystkich braków formalnych skargi.

Z tych przyczyn Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.